

Gespreksnotitie Ans Hoenderdos

bestuurder/directeur van de Randstedelijke Rekenkamer

Model van de Randstedelijke Rekenkamer

Goede balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid: géén Statenleden in de rekenkamer, maar Statenleden hebben wel een adviserende rol bij de onderzoeksprogrammering.

- Gemeenschappelijke Regeling van de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland.
- Fulltime bestuurder-directeur met 0,2 fte extern plv. bestuurder. Eigen onderzoekstaf bestaande uit 3 fte projectleiders (waarvan 1 plv. directeur), 6 fte onderzoekers en 1,3 fte ondersteuning.
- Betrokkenheid Statenleden via Programmaraad, bestaande uit drie Statenleden per provincie en evenveel plaatsvervangers. Programmaraad geeft gevraagd en ongevraagd advies over de onderzoeksprogrammering.
- De Randstedelijke Rekenkamer vindt de Programmaraad een waardevol gremium dat de gemeenschappelijkheid van de Randstedelijke Rekenkamer benadrukt en benchmarking bevordert. De Programmaraad is volgens de rekenkamer de schakel naar Provinciale Staten voor het inhoudelijk onderzoeksprogramma.

Samenwerking met andere Rekenkamer(commissie)s

De Randstedelijke Rekenkamer heeft goede ervaring met gezamenlijk thematisch onderzoek. Verder vindt kennisuitwisseling plaats in regionaal en functioneel verband. Regionalisering is positief onder voorwaarde dat de deelnemers zich erin herkennen en de producten bruikbaar zijn in hun eigen gemeente/provincie.

- Recente samenwerkingsonderzoeken:
 - Spaarnwoude (sept 17): samen met alle vijf andere rekenkamer(commissie)s in het werkingsgebied van het Recreatieschap Spaarnwoude
 - Waddenfonds (jan 18): samen met de Noordelijke Rekenkamer (Groningen, Fryslân en Drenthe)
 - Uithoflijn (dec 18): samen met de Rekenkamer van de stad Utrecht
 - Energietransitie (dec 18): gezamenlijk onderzoek van de vijf provinciale rekenkamers in alle provincies.
- Voordelen van samenwerken: benchmark en leren van elkaar.
Risico's: Minder gericht op specifieke situatie, waardoor gemeenteraden het minder zien als hun eigen onderzoek. De resultaten van het gezamenlijk onderzoek komen op een slecht moment voor de afzonderlijke gemeenten in de samenwerking.
Nadeel: samenwerken kost (veel) tijd voor afstemming.
- De Randstedelijke Rekenkamer voert regelmatig overleg met de andere vier provinciale rekenkamers, de rekenkamer(commissie)s in de regio Kennemerland, de rekenkamer(commissie)s in Flevoland én de Rekenkamers van Amsterdam en van Rotterdam. De Randstedelijke Rekenkamer neemt veelvuldig deel aan activiteiten georganiseerd door de Algemene Rekenkamer en is ook actief in de NVRR. Dit alles draagt bij aan professionalisering van de Randstedelijke Rekenkamer zelf en Rekenkamerland in het algemeen.
- De Europese Rekenkamer is voor de Randstedelijke Rekenkamer letterlijk en figuurlijk (nog) ver weg.

Versterking decentrale Rekenkamers

Voor onafhankelijke rekenkamers is van belang dat ze professioneel onderzoek doen, dat goed bruikbaar is voor de gemeenteraad en opvolging krijgt (zogenaamde doorwerking). Daarvoor is nodig dat ze beschikken over goede ondersteuning, voldoende budget en goed weten wat er in de eigen gemeente speelt.

- Het is lastig om algemene criteria te formuleren voor versterking van rekenkamers. Maatwerk is nodig met als uitgangspunt dat een rekenkamer géén politiek bedrijf, maar wel heel goed weet wat er politiek speelt.
- Het model (uitsluitend onafhankelijke leden of een gemengde commissie met raadsleden) blijkt in de praktijk geen rol te spelen v.w.b. de effectiviteit van de rekenkamer. De effectiviteit wordt wel bepaald door de onderwerpkeuze, de kwaliteit van de producten en het draagvlak van de resultaten. Daarom is naast het uitvoeren van goed onderzoek een goed relatiebeheer noodzakelijk.
- Maar.... rekenkamer(commissie)s met raadsleden kunnen de schijn tegen krijgen als *slager die het eigen vlees* keurt en zij worden daarmee kwetsbaar. Als een kritische boodschap niet bevalt is het immers verleidelijk om de boodschapper te betichten van partijdigheid of het gaan voor eigen gewin.
- Daarom pleit ik voor een rekenkamer bestaande uit onafhankelijke leden, die zich door raadsleden laat adviseren bij de onderzoeksprogrammering. Maar raadsleden moeten niet betrokken zijn bij de inhoudelijke uitvoering van het onderzoek.
- Veel rekenkamercommissies laten zich ondersteunen vanuit de griffie. Dat werkt goed en tast de onafhankelijkheid van een rekenkamer niet aan. Net als een rekenkamer is de griffie een instrument voor de raad.
- Het historisch gegroeide budget van ca. € 1 per inwoner (en inmiddels vaak nog minder) is ontoereikend, vooral voor kleinere gemeenten en hun rekenkamers. Ik pleit voor een vaste voet (drempelbedrag) voor een rekenkamer, dat als minimum voor elke rekenkamer wordt bepaald en bestaat uit de kosten voor de vaste vergoeding van de rekenkamerleden en hun ondersteuning. Daarnaast een variabel onderzoeksbudget dat elke gemeente zelf bepaalt naar gelang de lokale behoefte aan het aantal en de diepgang van onderzoeken. Dit lokale budget dient wel meerjarig vastgesteld te worden, bijv. per collegeperiode.

Bijdrage van wetsvoorstel aan versterking decentrale rekenkamers

- Verspil geen moeite aan discussies over het model. Het wetsvoorstel biedt garantie voor onafhankelijkheid met behoud van nabijheid door de adviesruimte van raadsleden.
- Het stimuleren van regionale samenwerking moet geen doel op zich zijn; samenwerking op specifiek onderzoek is wel aan te bevelen.
- Ondersteuning vanuit de griffie moet mogelijk blijven.
- De veronderstelde efficiency van regionalisering zal slechts gedeeltelijk optreden en is niet toereikend voor de te lage budgetten van veel (kleine) rekenkamers.
- De voorgestelde verruiming van de bevoegdheden is zeer gewenst.

Ten slotte: ik ondersteun de aanbevelingen van de Werkgroep lokale Rekenkamers.

Rekenkamerfunctie voor de BES-eilanden en de landen binnen het Koninkrijk.

Hiermee heeft de Randstedelijke Rekenkamer nauwelijks ervaring. In het verleden is door een vertegenwoordiging van hen een werkbezoek gebracht aan de Randstedelijke Rekenkamer en is gesproken over uitwisseling van medewerkers (onderlinge detachering) voor kennisoverdracht. Dat stuitte toen op praktische onmogelijkheden.

Meer info over de Randstedelijke Rekenkamer, zie www.randstedelijke-rekenkamer.nl